

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΦΙΜΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ**

&

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΙΒΑΔΟΠΟΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ

**ΛΙΒΑΔΙΑ ΤΩΝ ΠΕΔΙΝΩΝ ΚΑΙ
ΗΜΙΟΡΕΙΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ: ΜΟΧΛΟΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΥΠΑΙΘΡΟΥ**

**Πρακτικά 4^{ου} Πανελλήνιου Λιβαδοπονικού Συνεδρίου
Βόλος, 10-12 Νοεμβρίου 2004**

**Επιμέλεια έκδοσης
Παναγιώτης Δ. Πλατής, Αθανάσιος Ι. Σφουγγάρης,
Θωμάς Γ. Παπαχρήστου & Αλέξανδρος Ι. Τσιόντσης**

ΑΘΗΝΑ 2006

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

Πρόλογος	xi
I – Η Λιβαδοπονία στη Θεσσαλία	13
Διερεύνηση επιστροφής σε κτηνοτροφική χρήση της γης στη ζώνη μονοκαλλιέργειας βιμβρακίου στην Περιφέρεια Θεσσαλίας <i>Αικ. Μιλωνά</i>	15
Ποσοτική και ποιοτική μεταβολή της βοσκήσιμης όλης ποσότητας των χαμηλής οικολογικής ζώνης στην περιφέρεια Θεσσαλίας <i>Π.Δ. Πλατής, Β.Π. Παπαναστάσης, Θ.Γ. Παπαχρήστου και Α.Ι. Τσιόντσης</i>	21
Συγκριτική μελέτη της ποικιλότητας ειδών και αφθονίας της ορνιθοπανίδας λιβαδικών και αγροτικών οικοσυστημάτων της περιοχής Ελασσόνας <i>Α. Σφουγγάρης και Θ. Τσιλιγιάννης</i>	29
Ποικιλότητα τύπων οικοτόπων της περιοχής «Στενά Καλαμακίου» του δικτύου «Φύση 2000» <i>Κ. Θεοδοιόπουλος, Ε. Ελευθεριάδου και Ι. Τσιριπίδης</i>	39
Η λιβαδοπονία ως παράγοντας ανάπτυξης της Θεσσαλικής υπαίθρου <i>Ι.Β. Μανωλόπουλος</i>	51
Η συμβολή των λιβαδιών στη διατήρηση της άγριας ορνιθοπανίδας <i>Α. Τσιόντσης, Ι. Μελιάδης και Β. Hallmann</i>	59
Ταξινόμηση και διαχρονική παρακολούθηση των λιβαδικών εκτάσεων στην περιοχή Όρη Αντιχάσια – Μετέωρα <i>Ι. Μελιάδης, Π. Πλατής και Δ. Τρακόλης</i>	65
II – Οικολογία λιβαδιών και λειμώνων	71
Νέες απόψεις για την εξέλιξη της βλάστησης και η εφαρμογή τους στα Ελληνικά λιβάδια <i>Β.Π. Παπαναστάσης</i>	73
Παραγωγικότητα τριών πολυετών τεχνητών λειμώνων στο οροπέδιο των Ιωαννίνων <i>Ρ. Θανόπουλος</i>	83
Έννοια της ποιότητας τόπου στα λιβάδια <i>Π. Κουράκλη και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	89

Επίδραση της κοπής και της ξηρασίας στην παραγωγή μίγματος ψυχανθών - αγρωστωδών <i>Μ.Γ. Λαζαρίδου και Β. Νοϊτσάκης</i>	97
Επίδραση σέληνιου στην υδατική οικονομία του <i>Melilotus officinalis</i> (L.) <i>Π. Κωστοπούλου, Ζ. Κούκουρα και Β. Νοϊτσάκης</i>	105
Μελέτη ακαρεοπανίδας φυτικού λειμώνα βελτιωμένου με <i>Lolium perenne</i> <i>Ε.Β. Καπαζίδου, Ν.Γ. Εμμανουήλ και Χ. Τζιάλλα</i>	115
Παρουσία ειδών ακάρεων σε λιβάδι στην Κεντρική Ελλάδα και συσχέτισή της με εδαφικές παραμέτρους <i>Β. Τάντος, Ε. Καπαζίδου, Σ. Γάκης, Ν. Εμμανουήλ, Α. Παπαϊωάννου, Χ. Αθανασίου και Ο. Λαμπρινού</i>	123
Επιπτώσεις του ξενικού είδους <i>Oxalis pes-caprae</i> L. στην ποικιλότητα της ποώδους βλάστησης σε υπόροφο ελιώνων της Λέσβου <i>Ε. Χρηστιά, Α. Καμπούρογλου, Α. Σιαμαντζιούρας και Α. Τρούμπης</i>	131
Αξιολόγηση δύο ποικιλιών του αλεξανδρινού τριφυλλισού (<i>Trifolium alexandrinum</i> L.) ως προς την αύξηση και την αντοχή τους στην ξηρασία <i>Ι. Καδόγλου, Γ. Κωγιουνταΐδου και Ο. Ντίνη-Παπαναστάση</i>	139
Προσέγγιση αλληλοπαρεμβατικών σχέσεων <i>Dichanthium ischaemum</i> (L.) Roberty και <i>Chrysopogon gryllus</i> (L.) Trin. διαμέσου πειραματικής σειράς αντικατάστασης <i>Μ. Καρατάσιου</i>	147
Παραγωγή, σύνθεση και συχνότητα λιβαδικών φυτών ποολίβαδου σε δύο χειρισμούς βόσκησης <i>Χ.Ε. Τζιάλλα</i>	153
Παραγωγή κατά λειτουργικούς τύπους φυτών σε σχέση με τις αλλαγές χρήσης γης σε μεσογειακά λιβάδια <i>Μ.Π. Ζαρόβαλη, Μ. Παπαδημητρίου και Β.Π. Παπαναστάση</i>	161
Εμπειρικά μοντέλα εποχιακής πρόγνωσης δυναμικού παραγωγής - κάλυψης υπέργειας βιομάζας σε σχέση με κλιματικές παραμέτρους σε ψευδαλπικό ποοίλιβο του Τυμφρηστού Ν. Ευρυτανίας <i>Μ.Σ. Βραχνάκης και Α. Κοντογιάννη</i>	167
Μικροκλιματικό προφίλ ποώδους φυτοκαλύμματος σε βοσκόμενο δασολιβαδικό σύστημα Μουριάς <i>Π.Σ. Σκόλβου, Κ.Ν. Τσιουβάρας, Β. Νοϊτσάκης και Α.Σ. Νάσης</i>	175
Η βλάστηση των ορεινών λιβαδικών περιοχών στο όρος Μιτοικέλι <i>Α. Γερμασιμίδης και Γ. Κοράκης</i>	183

Αυτόχθονα είδη ως μέσο διαχείρισης πολιτισμικών τοπίων <i>Ι. Ισπικούδης, Μ.Κ. Σιδόλιου, Δ. Ορφανίδου και Γ. Κατσίδης</i>	193
Καταγραφή, ταξινόμηση και χλωριδική σύνθεση των υγροτοπικών ενδιαιτημάτων των ψευδαλπικών λιβαδιών του όρους Γράμμους <i>Γ. Κοράκης και Α. Γερασμίδης</i>	199
Ποικιλότητα φυτικών ειδών στα ορεινά ποολίβαδα του Φαλακρού όρους του δικτύου «Φύση 2000» <i>Θ. Μέρου, Ι. Τσιριπιδής, Σπ. Τσιφτσής και Κ. Βιδάκης</i>	207
Επίδραση της βόσκησης στη βλάστηση και στην αναγέννηση της ελάτης <i>Α. Παντέρα, Α. Ζαρέντης και Ι. Βαρελά</i>	213
Ταξινόμηση και διαχρονική παρακολούθηση τύπων οικοτόπων και λιβαδικών οικοσυστημάτων στα Ακαρνανικά όρη <i>Π.Α. Πλάτης, Ι. Μετλιάδης, Θ.Γ. Παπαχρήστου, Δ. Τρακόλης, Κ. Μαντζανάς και Α. Μάκρας</i>	221
Ανάλυση και αξιολόγηση της υγείας του τοπίου στο Β.Δ. τμήμα της λεκάνης της Μυγδονίας <i>Α.Ν. Σιδηροπούλου και Ι.Π. Ισπικούδης</i>	229
Βουκολική τέχνη <i>Α. Σκαρλάτου, Α. Σίρκου και Ι. Ισπικούδης</i>	237
Συμβολή στη φυτοκοινωνιολογική γνώση των ψευδαλπικών λιβαδιών: οι περιπτώσεις των Πιερίων ορέων και του όρους Μπέλζης <i>Γ. Φωτιάδης, Κ. Ιώβη, Ν. Αθανασιάδης και Β. Παπαναστάσης</i>	245
Ανάλυση των διαχρονικών αλλαγών του τοπίου της λεκάνης Κολχικού της λίμνης Κορώνειας με τη χρήση των Γεωγραφικών Συστημάτων Πληροφοριών (Γ.Σ.Π.) <i>Δ. Χουβαρδός, Ι. Ισπικούδης και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	253
Μελέτη επίδρασης της βόσκησης στη σύνθεση της ακαρεοπανίδος σε ορεινό λειμώνα του Μετσόβου <i>Ε.Β. Καπαζίδη, Χ.Ε. Τζιάλλα και Ν.Γ. Εμμανουήλ</i>	263
III - Διαχείριση και βελτίωση λιβαδιών και λειμώνων	271
Συλλογή και αξιολόγηση γενετικού υλικού της <i>Bituminaria bituminosa</i> (L.) Sturton από διάφορες περιοχές της Ελλάδας – πρώτα αποτελέσματα <i>Ο. Ντίνη – Παπαναστάση, Μ.Γ. Λαζαρίδου και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	273
Βοσκοικανότητα παραλίνων λιβαδιών και καλαμιώνων στη λίμνη Μικρή Πρέσπα <i>Ι.Ε. Καζόγλου και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	281

Βόσκησις αγρών και προβάτων σε εποχιακά υπαλείμματα σιτηρών μετά το θερισμό <i>Μ.Δ. Γιακουλάκη και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	289
Αγροδοσολιβαδικά συστήματα στην Ελλάδα <i>Κ. Μαντζανάς, Ε. Τσιτσιλιάς, Ι. Ισπικούδης και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	297
Αβεβαιότητα επενδύσεων στις λιβαδικές βελτιώσεις <i>Α. Χριστοδούλου</i>	305
Εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τη διάνοιξη λιβαδικών δρόμων <i>Ε. Καραγιάννης και Κ. Καραγιάννης</i>	313
Συστήματα Γεωγραφικών Πληροφοριών για την ανάδειξη, αξιοποίηση και βιώσιμη ανάπτυξη των λιβαδιών των ημιορεινών περιοχών <i>Α. Στεργιάδου και Π. Εσκόζιου</i>	323
Παραδοσιακά αγροδοσολιβαδικά συστήματα στην περιοχή του Σοχού Θεσσαλονίκης <i>Ο. Βούλγαρη, Γ. Καραγιαννίδης και Κ. Μαντζανάς</i>	331
Εκτίμηση της βοσκοικανότητας του πρεμνοφυούς δρυοδάσους «Λαιμός» της περιοχής Μπουραζανίου Κόνιτσας <i>Γ. Βρεττάκης, Κ. Μαντζανάς, Χ. Πανταζόπουλος και Β.Π. Παπαναστάσης</i>	337
Επίδραση βόσκησης και σκίασης στη θρεπτική αξία της ποώδους βλάστησης, σε αγροδοσολιβαδικά συστήματα <i>Α.Π. Κυριαζόπουλος, Α.Σ. Νάσης και Ζ. Κούκουρα</i>	343
Επίδραση της κοπής στην περιεκτικότητα σε ολικούς διαθέσιμους υδατάνθρακες της <i>Amorpha fruticosa</i> L. <i>Ζ.Μ. Παρίση, Σ. Δημητριάδου και Ε. Μπατάλα</i>	349
Διαχρονική παρακολούθηση τύπων βλάστησης στην περιοχή της λίμνης Αγρά Π.Α. Πλατής, Θ.Γ. Παπαρηόπου, Δ. Τρακόλης, Ι. Μελιάδης, Ν. Γρηγοριάδης και Α. Μάκρας	355
Διαχρονική παρακολούθηση βλάστησης Περιοχής Ειδικής Προστασίας «Όρη Γζένα – Πινόβο» Ν. Πέλλας <i>Δ. Τρακόλης, Π. Πλατής και Ι. Μελιάδης</i>	363
Το πρόβλημα της βόσκησης στη δάση της χερσονήσου του Ακάμα στην Κύπρο <i>Χ. Ιωάννου</i>	369
Μηχανική προσέγγιση στη βελτίωση διαχείρισης λιμνώνων <i>Π. Καρατζός</i>	375
IV – Λιβαδικά οικοσυστήματα και άγρια πανίδα	383

Βοτανική σύνθεση της τροφής του λαγού (<i>Lepus europaeus</i>) στη Θεσσαλία Α. Σφουγγάρης, Σ. Τουλιά και Α. Γιαννακόπουλος	385
Διαχείριση λιβαδιών και θηραμάτων στο όρος Καλλίδρομον Ε. Καρμύρης, Η. Καρμύρης και Π. Τσιώρας	395
Κατανομή στρουθιόμορφων ειδών σε λιβαδικά και δασικά οικοσυστήματα Σ. Παπούλια, Σ. Καζαντζίδης, Σ. Γαλατσίδας και Γ. Τσιουρίλης	403
Συμβολή της ποώδους βλάστησης στο διαιτολόγιο των εδαφοβίων πτηνών Ε.Π. Τσαχαλίδης, Ν. Μάνιος, Ν.Ι. Παραλυκίδης και Α. Τσιμπανούδης	413
Η σημασία του μεσαστικού των ενδαιτημάτων των αγροκτηνοτροφικών οροπεδίων του Εθνικού Δρυμού Βίκου-Αώου για την ορνιθοπανίδα Ρ. Τσιακίρης και Κ. Στάρα	423
Δομή, σύνθεση και κατανομή της ορνιθοπανίδας σε ορεινά ποσλίβαδα της Ζώνης Ειδικής Προστασίας Μενοικίου όρους Σ. Στάης και Μ. Πυροβέστη	429
Σωματική κατάσταση του ευρωπαϊκού λαγού (<i>Lepus europaeus</i>) σε λιβάδια της Μακεδονίας το φθινόπωρο Γ.Μ. Ρετζέπη, Χ.Κ. Σόκος, Π.Κ. Μπίρτσας, Χ.Α. Σταυρόπουλος και Ν.Κ. Παπαγεωργίου	439
Τροφικές προτιμήσεις του Ευρωπαϊκού λαγού (<i>Lepus europaeus</i>) σε περιοχή των Αγράφων πάνω από τα δασόρια το καλοκαίρι Η. Καρμύρης, Ζ. Κούκουρα, Γ. Χριστοδούλου και Ε. Καρμύρης	445
Δομή των ενδαιτημάτων και σχεδιασμός της διαχείρισης των πληθυσμών του αγριόγιδου (<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>) στην Ήπειρο με τη χρήση τηλεπισκόπησης και γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS) Α. Σφουγγάρης και Ν. Κουτσίκας	451
Χρήση ενδαιτημάτων από το αγριόγιδο (<i>Rupicapra rupicapra balcanica</i>) στην οροσειρά της Ροδόπης Α. Σφουγγάρης, Α. Γιαννακόπουλος, Η. Γκούμας και Ε. Τσαχαλίδης	459
Στοιχεία συμπεριφοράς του είδους (<i>Redunca arundinum</i>) σε θαμνώδη σαβάνα της Νότιας Αφρικής Α. Βαϊσιτιάδου	467
Η χρήση του ενδαιτηματος από το τασακάκι (<i>Canis aureus</i>) σε αγρολίβαδα της νότιας Ελλάδας Γ. Γιαννάτος και Α. Λιζάκης	473
Επιδράσεις της διαχείρισης υγρών λιβαδιών στην ορνιθοπανίδα της λίμνης Μικρή Πρέσπα: μεθοδολογία παρακολούθησης και αναμενόμενα αποτελέσματα Ε. Κουτσερή	479

Επιπτώσεις της βόσκησης σε λιβαδικούς τύπους βιοτόπων ορνιθοπανίδας περιοχής Μενουκίου όρους <i>Π.Α. Πλατής, Θ.Γ. Παπαχρήστου, Σ. Στάης και Σ. Καζαντζίδης</i>	485
Σύγκριση σύνθεσης και κατανομής της ορνιθοπανίδας σε βοσκούμενα και μη βοσκούμενα πολίβιδα πεδινών και ορεινών εκτάσεων στο όρος Μενούκιο <i>Σ. Στάης και Μ. Πυροβέστη</i>	493
Δομή και μεταβολές του τοπίου στην περιοχή Λιβαδίου Ελασσόνας: επιπτώσεις στην ορνιθοπανίδα και την ερπετοπανίδα – μια προκαταρκτική ανάλυση <i>R. Merken, M. Engelbeen, K. Somers, W. Massant, A. Σφουγγάρης, F. Dahdouh-Guebas και N. Koedam</i>	501
Σχέση κτηνοτροφίας και άγριας πανίδας σε ημιορεινές περιοχές της νοτιοανατολικής Ροδόπης <i>Ι. Ισπικούδης, Π. Καπαρή και Σ. Ισπικούδης</i>	511
Επιπτώσεις της εξορυκτικής δραστηριότητας των μεταλλείων βωξίτη στα υδρογεωμορφολογικά χαρακτηριστικά των δασικών οικοσυστημάτων του ορεινού όγκου της Γκιώνας <i>Α. Μερτζάνης, Α. Παπαδόπουλος και F. Marahini</i>	517
V – Ειδικά προβλήματα βοσκόμενων εκτάσεων πεδινών και ημιορεινών περιοχών	525
Παρούσα κατάσταση των λιβαδιών και δασών στην Αλβανία και προοπτικές ανάπτυξής τους <i>V. Mine, T. Mako και R. Peka</i>	527
Η εφαρμογή του Κανονισμού 1804/99 περί βιολογικής κτηνοτροφίας στη Θεσσαλία <i>Ο. Χριστοπούλου και Σ. Μπακοπούλου</i>	533
Φυσικά κτηνοτροφικά πάρκα: Οι πυρήνες – ατμοσφαιρικές της βιολογικής κτηνοτροφίας <i>Ι. Παπαδόπουλος, Σ. Γκατζογιάννης, Α. Παλάσκας και Ν. Στάμιου</i>	541
Οικονομική ανάλυση και αποδοτικότητα έργων για τη δημιουργία ενός ορεινού φυσικού κτηνοτροφικού πάρκου <i>Ι. Παπαδόπουλος, Α. Παλάσκας, Σ. Γκατζογιάννης και Ν. Στάμιου</i>	551
Εφαρμογή του Κανονισμού 1257/99 της Ευρωπαϊκής Ένωσης για τη δάσωση γεωργικών εκτάσεων: Η περίπτωση της μορεσκαλλιέργειας <i>Γ. Αραιπατζής και Σ. Σοφιάς</i>	559
Ενίσχυση υφισταμένων δρόμων σε λιβαδικές περιοχές <i>Π. Εσκιόγλου και Αν. Στεργιάδου</i>	565

Τα πανεπιστημιακά δάση και λιβάδια στο διαδίκτυο: καταγραφή, παρουσίαση και ανάδειξη της προσφοράς τους <i>Α. Παπασταύρου, Ζ. Ανδρεοπούλου, Κ. Ιωάννου και Σ. Βασιλειάδου</i>	571
Ανάλυση και αποκατάσταση τοπίου με Γεωγραφικά Συστήματα Πληροφοριών: η περίπτωση του Εθνικού Δρυμού Snowdonia (UK) <i>Α. Γκαρμβέλη</i>	577
Ανθρεπογενείς επιδράσεις στα φυσικά δασικά και λιβαδικά οικοσυστήματα της Δυτικής Μακεδονίας <i>Γ. Ευθυμίου, Γ. Πασαγιάννης και Στ. Τζαφέρος</i>	583
Η ημινομαδική κτηνοτροφία ως κύρια οικονομική δραστηριότητα των Βλάχων της Β. Πίνδου <i>Β. Τσακανίκα και Ι. Ιστικούδης</i>	589
Συμπεράσματα	597
Κατάλογος Συγγραφέων	603